

Vzdelávacia oblasť: **UMENIE A KULTÚRA**

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Stupeň vzdelania: Primárne vzdelávanie

Cyklus: 1. cyklus

Ročník: 1. ročník

Forma štúdia: denná

Vyučovací jazyk: slovenský

Počet hodín za týždeň/školský rok: 1 hodina týždenne / 33 hodín ročne

UČEBNÉ ZDROJE

Učebnice:

VÝTVARNÁ VÝCHOVA – pracovná učebnica pre 1.cyklus ZV; Mgr. A. Gombarčíková; vydavateľstvo EXPOL PEDAGOGIKA s.r.o.; 1. vydanie 2025; ISBN 978-80-8280-598-0

Iné zdroje:

- ⇒ metodické materiály, reprodukcie výtvarných diel, ilustrácie, fotografie, obrazové publikácie, ľudové a regionálne umenie, prírodné a recyklovateľné materiály, výtvarné pomôcky a digitálne edukačné zdroje.
- ⇒ bezprostredné okolie žiaka, príroda, architektúra, kultúrne prostredie, vlastná skúsenosť, pozorovanie, predstavivosť a fantázia.

CHARAKTERISTIKA VZDELÁVACEJ OBLASTI

Výtvarná výchova v 1. ročníku je súčasťou vzdelávacej oblasti **Umenie a kultúra**. Prostredníctvom výtvarných činností podporuje prirodzenú tvorivosť, predstavivosť, emocionalitu, zmyslové vnímanie a schopnosť žiaka vyjadrovať vlastné zážitky, predstavy, pocity a názory. Žiak sa oboznamuje so základnými výtvarnými vyjadrovacími prostriedkami, ako sú **bod, línia, tvar, farba, plocha, štruktúra a priestor**. Experimentuje s rôznymi materiálmi, nástrojmi a technikami, najmä s kresbou, maľbou, modelovaním, otláčaním, kolážou a kombinovanými výtvarnými postupmi. Pri tvorbe vychádza z pozorovania prírody, predmetov a javov vo svojom okolí, z vlastných skúseností, fantázie, príbehov, hudby a podnetov z kultúrneho prostredia.

Predmet rozvíja jemnú motoriku, koordináciu oka a ruky, priestorovú predstavivosť, estetické cítenie, tvorivé a kritické myslenie. Žiak sa učí plánovať jednoduchý tvorivý postup, vyberať vhodné materiály, bezpečne používať výtvarné pomôcky, udržiavať poriadok na pracovnom mieste a dokončiť začatú prácu.

Dôležitou súčasťou vyučovania je rozhovor o vlastnej tvorbe a tvorbe spolužiakov. Žiak sa učí predstaviť svoj výtvarný zámer, pomenovať použité postupy, vyjadriť, čo sa mu podarilo, a prijať primeranú spätnú väzbu. Zároveň si osvojuje rešpektovanie odlišných výtvarných riešení a uvedomuje si, že tvorivá úloha môže mať viac správnych a hodnotných výsledkov.

Výtvarná výchova sa prepája s ostatnými vyučovacími predmetmi, prierezovými témami a rozvojom vizuálnej, kultúrnej, environmentálnej, sociálnej a emocionálnej gramotnosti. Primerane veku môže využívať aj jednoduché digitálne nástroje na pozorovanie, zaznamenávanie alebo dotváranie vizuálneho obsahu.

SÚLAD S DODATKOM Č. 5 K ŠVP

Dokument je zosúladený s oficiálnymi prevodníkmi zmien pre výtvarnú výchovu. Pri výtvarnej výchove sú použité aktuálne názvy komponentov Výtvarný jazyk a komunikácia a Tvorivá osobnosť a je doplnené opisovanie diel niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia. Digitálne a AI podnety sa používajú iba veku primerane, bezpečne a pod priamym vedením učiteľa.

Cieľom je osvojiť si základné výtvarné vyjadrovacie prostriedky, experimentovať s nástrojmi, materiálmi a postupmi, vyjadrovať predstavy, pocity a skúsenosti a citlivo vnímať umenie, vizuálnu kultúru a rozmanitosť tvorivých riešení.

KOMPONENT: VÝTVARNÝ JAZYK A KOMUNIKÁCIA	
OBSAHOVÝ ŠTANDARD	• Výtvarné vyjadrovacie prostriedky: Čiara, škvrna, tvar, farba a plocha; jednoduché kompozičné vzťahy a ich kombinácie. • Nástroje, materiály a postupy: Kresba, maľba, modelovanie; rôzne nástroje, materiály, technológie a pracovné postupy; správne a bezpečné používanie a starostlivosť. • Zmyslové a kultúrne podnety: Výtvarné asociácie na zrakové, sluchové, hmatové a ďalšie veku primerané podnety; umenie, tradičné ľudové umenie, vizuálna kultúra, interiér, exteriér a príroda; dočasné a procesuálne práce.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Rozlíšiť a pomenovať vybrané výtvarné prvky a použiť ich vo vlastnej tvorbe. • Experimentovať s kresbou, maľbou, modelovaním a kombinovaním materiálov. • Rozlíšiť základné nástroje a materiály, primerane ich použiť a dodržať správny a bezpečný postup. • Vyjadriť vlastný zámer, predstavu, fantáziu, pocit alebo zmyslový vnem výtvarnými prostriedkami.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Línie nálad: rovná, krivá, mäkká, ostrá, hustá a riedka čiara. • Miešanie farieb, odtlačky, škvrny a hľadanie obrazov v náhode. • Modelovanie z plastelíny alebo hliny; spájanie, stláčanie, valcovanie a tvorba povrchu. • Kresba podľa zvuku, vône, dotyku alebo prírodniny. • Dočasný obraz z listov, kamienkov a vetvičiek s fotografickým záznamom učiteľa.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Vizuálna a výtvarná – prvky výtvarného jazyka, technika a kompozícia. • Zmyslová a prírodovedná – pozorovanie farby, tvaru, povrchu a materiálu. • Technická – nástroje, bezpečný postup a starostlivosť o pracovisko.

	• Metakognícia a charakter – voľba prostriedku, experimentovanie, vytrvalosť a prijatie náhody.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Matematika – tvar, rytmus, symetria, veľkosť a priestor. • Človek a príroda – prírodniny, povrchy, farby a ročné obdobia. • Hudobná výchova – výtvarná reakcia na zvuk a hudbu. • Človek a svet práce – materiály, nástroje a pracovný postup.

KOMPONENT: UMENIE A VIZUÁLNA KULTÚRA	
OBSAHOVÝ ŠTANDARD	• Umenie a kultúra: Vizuálne obrazné vyjadrovanie námetov z umenia, kultúry a iných vzdelávacích oblastí; vizuálna symbolika z dôležitých oblastí života. • Umelecké diela – Dodatok č. 5: Pozorovanie, porovnávanie a jednoduchý opis diel niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia; podnety z umenia, tradičného ľudového umenia, okolitého sveta a vizuálnej kultúry. • Kultúrne inštitúcie a prezentácia: Návšteva múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy alebo ateliéru vrátane virtuálnej alternatívy; spôsoby prezentovania umeleckých diel a artefaktov; reklama v rôznom prostredí.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Tvorivo interpretovať podnet z umenia alebo prírodného prostredia kresbou, maľbou či priestorovou tvorbou. • Využiť vhodný odpadový materiál na tvorbu a opísať vlastnú inšpiráciu. • Porovnať námety a jednoducho opísať diela niekoľkých umelcov a umelkýň. • Vyjadriť slovom a vlastnou tvorbou zážitok z kultúrnej inštitúcie alebo objektu v obci a regióne. • Rozpoznať jednoduchý vizuálny symbol a na prípravnej úrovni odlišiť umelecký obraz od reklamy.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Pozorovanie dvoch až troch veku primeraných diel: čo vidím, aké farby a tvary, čo mi pripomínajú. • Tvorivá reakcia na praveké umenie, ľudový ornament, ilustráciu alebo miestnu sakrálnu architektúru. • Land-art alebo priestorový objekt z prírodnín bez poškodzovania prostredia. • Tvorba z čistého odpadového papiera alebo plastu s rozhovorom o opätovnom využití. • Triedna minigaléria: názov diela, meno autora – žiaka, bezpečné a rešpektujúce prezeranie. • Návšteva kostola, pamiatky, výstavy alebo virtuálnej galérie pod vedením učiteľa.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Kultúrna a vizuálna – vnímanie, opis a interpretácia diela a symbolu. • Interkultúrna a občianska – rozmanitosť prejavov, miestne dedičstvo a kultúrna inštitúcia. • Mediálna – obraz ako umelecké vyjadrenie, informácia alebo reklama. • Environmentálna – tvorba z prírodnín a znovupoužitie materiálu.

	• Digitálna – bezpečné prezeranie virtuálnej galérie a rešpektovanie autorstva pod vedením učiteľa.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Človek a spoločnosť – obec, pamiatky, tradície, symboly a kultúrne dedičstvo. • Slovenský jazyk a literatúra – opis obrazu, príbeh ilustrácie a názov diela. • Človek a príroda – krajina, prírodniny a ochrana prostredia. • Náboženská výchova – sakrálné umenie, symboly a architektúra. • Informatika – bezpečná virtuálna návšteva a práca s obrazom.

KOMPONENT: TVORIVÁ OSOBNOSŤ	
OBSAHOVÝ ŠTANDARD	• Pocity, emócie a hodnoty: Pocity a emócie vyjadrené v umení a vizuálnej kultúre; zmyslové vnemy z prostredia a umenia; rodinné zvyky a tradície; osobný názor. • Tvorivý proces a spolupráca: Tvorenie samostatných a kolektívnych prác, dohoda o deľbe práce, opis pracovného postupu, rešpektovanie rozmanitých riešení. • Reflexia a prezentácia: Základné formy reflexie, slovné alebo obrazové sebahodnotenie a prezentácia výsledkov výtvarnej činnosti.
VÝKONOVÝ ŠTANDARD	• Vyjadriť výtvarne zmyslový vnem, pocit alebo emóciu. • Opísať jednoduchý postup a povedať, čo sa pri tvorbe podarilo. • Dohodnúť sa na deľbe práce pri kolektívnom diele a splniť svoju úlohu. • Opísať rodinný zvyk alebo tradíciu a výtvarne na ňu reagovať. • Vyjadriť vlastný názor, vypočúť názor spolužiaka a rešpektovať odlišné výtvarné riešenie.
UČEBNÉ ČINNOSTI A AKTIVITY	• Autoportrét nálady farbou, čiarou a tvarom. • Kolektívny obraz ročných období, obce, školy alebo sviatku s dohodnutými rolami. • Výtvarný príbeh rodinného zvyku alebo tradície bez hodnotenia odlišností. • Galéria na lavici: každý povie jednu vec, ktorá sa mu na vlastnej práci podarila, a jednu vec, ktorú oceňuje na práci spolužiaka. • Portfólio prváka: výber práce a jednoduchý záznam „Toto som sa naučil/a“.
ROZVÍJANÉ GRAMOTNOSTI	• Sociálna a emocionálna – sebaujedenenie, empatia, spolupráca a rešpekt. • Kultúrna a interkultúrna – rodinné zvyky, tradície a rozmanitosť. • Komunikačná – opis postupu, názor, počúvanie a prezentácia. • Metakognícia a charakter – sebareflexia, plánovanie, zodpovednosť za úlohu, odvaha a ocenenie druhých.
MEDZIPREDMETOVÉ PREPOJENIA	• Etická/náboženská výchova – pocity, hodnoty, rodina, tradície a úcta. • Slovenský jazyk a literatúra – pomenovanie emócie, opis postupu a prezentácia. • Človek a spoločnosť – rodina, spolupráca a pravidlá skupiny. • Hudobná výchova – spoločná umelecká tvorba a vyjadrenie nálady.

METÓDY, FORMY A HODNOTENIE

Metódy a formy práce vo výtvarnej výchove sú založené na pozorovaní, zmyslovom vnímaní, experimentovaní, praktickej činnosti a tvorivom sebaujadrnení. Učiteľ vytvára priestor na rozmanité riešenia a rešpektuje individuálny výtvarný prejav každého žiaka.

Metódy práce

- **Metóda praktickej výtvarnej činnosti** – kreslenie, maľovanie, modelovanie, strihanie, lepenie, otláčanie, skladanie a kombinovanie materiálov.
- **Názorno-demonštračná metóda** – ukážka používania výtvarných nástrojov, materiálov, techník a pracovných postupov.
- **Metóda pozorovania** – pozorovanie prírody, predmetov, ľudí, farieb, tvarov, štruktúr a javov v okolí.
- **Metóda zmyslového poznávania** – skúmanie vlastností materiálov zrakom, hmatom a podľa potreby ďalšími zmyslami.
- **Experimentálna metóda** – skúšanie účinkov farieb, línií, štruktúr, odtlačkov a rôznych spôsobov práce s materiálom.
- **Metóda výtvarnej hry** – hravé objavovanie bodu, línie, tvaru, farby, plochy, štruktúry a priestoru.
- **Tvorivá a problémová metóda** – hľadanie vlastného riešenia výtvarnej úlohy bez určovania jediného správneho výsledku.
- **Metóda vizualizácie a predstavivosti** – výtvarné vyjadrovanie predstáv, zážitkov, pocitov, príbehov, hudby alebo fantazijných námetov.
- **Metóda motivácie príbehom, hudbou alebo rozhovorom** – vytvorenie podnetu na výtvarnú činnosť prostredníctvom umeleckého alebo životného zážitku.
- **Metóda práce s výtvarným dielom** – primerané pozorovanie ilustrácie, fotografie, ľudového alebo umeleckého diela a rozhovor o ňom.
- **Metóda projektovej práce** – vytváranie individuálneho alebo spoločného výtvarného výstupu k vybranej téme.
- **Metóda kombinovania techník** – prepájanie kresby, maľby, koláže, modelovania, tlače a práce s prírodným či odpadovým materiálom.
- **Metóda učenia objavovaním** – samostatné zisťovanie, čo určitý materiál alebo nástroj umožňuje a aký výtvarný účinok možno dosiahnuť.
- **Metóda prezentácie a rozhovoru o tvorbe** – predstavenie vlastnej práce, pomenovanie zámeru, postupu a výsledku.
- **Metóda sebahodnotenia a rovesníckej spätnej väzby** – vyjadrenie toho, čo sa podarilo, čo bolo náročné a čo by žiak nabudúce zmenil.
- **Formatívne hodnotenie** – priebežná opisná spätná väzba zameraná na tvorivý proces, samostatnosť, experimentovanie, pracovné návyky a individuálny pokrok.

Formy práce

- individuálna výtvarná práca,
- práca vo dvojiciach,
- skupinová a kooperatívna práca,
- frontálna motivácia a spoločná ukážka postupu,
- výtvarná dielňa,
- tvorivé stanovišťa,
- práca v triede aj vo vonkajšom prostredí,

- výtvarné pozorovanie v prírode a v okolí školy,
- projektové a tematické vyučovanie,
- medzipredmetové aktivity,
- spoločná tvorba veľkoformátového alebo priestorového diela,
- prezentácia a výstava žiackych prác,
- práca s výtvarným portfóliom,
- návšteva alebo virtuálna prehliadka galérie, múzea či kultúrnej pamiatky,
- diferencovaná práca podľa schopností, tempa a potrieb žiakov.

Výtvarné činnosti sa organizujú tak, aby mal žiak dostatok času na experimentovanie, vlastné rozhodovanie a dokončenie práce. Učiteľ nevyžaduje jednotné napodobňovanie predlohy, ale podporuje originalitu, tvorivú odvahu, bezpečné pracovné návyky a rešpektovanie odlišných výtvarných riešení

HODNOTENIE PREDMETU

Hodnotenie má prevažne **formatívny a povzbudzujúci charakter**. Zameriava sa najmä na tvorivý proces, aktivitu, experimentovanie, samostatnosť, pracovné návyky, schopnosť vyjadriť vlastnú myšlienku a individuálny pokrok žiaka. **Nehodnotí sa výtvarný talent ani presnosť napodobnenia predlohy.**

Očakávané výstupy žiaka 1. ročníka

Žiak na konci 1. ročníka podľa svojich možností vie:

- vyjadriť zážitok, predstavu, pozorovanie alebo emóciu prostredníctvom výtvarnej tvorby;
- používať čiaru, tvar, farbu, plochu, štruktúru a priestor primerane zámeru a skúsenosti;
- experimentovať s kresbou, maľbou, otláčaním, modelovaním, kolážou a kombinovanými postupmi;
- rozpoznávať a pomenovať vybrané farby, tvary a výtvarné prvky vo svojom diele, prírode a okolí;
- bezpečne a primerane používať výtvarné nástroje, materiály a pracovné postupy;
- samostatne alebo s podporou naplánovať jednoduchý tvorivý postup a dokončiť prácu;
- predstaviť svoju prácu, povedať, čo znázorňuje, čo sa podarilo a čo by zmenil/zmenila;
- vnímať a rešpektovať odlišné výtvarné riešenia spolužiakov a vyjadriť ohľaduplnú spätnú väzbu;
- udržiavať pracovné miesto a hospodárne zaobchádzať s materiálom;

Formatívne hodnotenie v predmete

- pozorovanie tvorivého procesu, experimentovania, samostatnosti, bezpečnosti a schopnosti dokončiť prácu.
- otázky k zámeru a postupu, povzbudzujúca spätná väzba a ponuka ďalšej možnosti bez predpisovania jediného výsledku.
- výtvarné portfólio zachytávajúce rozmanité techniky a vývoj žiaka v čase.
- sebahodnotenie a krátke predstavenie práce; rovesnícka spätná väzba zameraná na pozorované prvky.
- praktické overovanie práce s materiálom a nástrojom v individuálnej aj skupinovej tvorbe.

Priebežné hodnotenie žiakov

- Po dohode s pedagogickými zamestnancami sa v 1. ročníku v predmete výtvarná výchova bude používať priebežné, slovné, formatívne hodnotenie a budú motivačné pečiatky č. 1, 3, 4. obr. č. 1

Súhrnné hodnotenie v predmete

Súhrnné hodnotenie opisuje tvorivý prístup žiaka, používanie výtvarných prostriedkov a techník, samostatnosť, pracovné návyky, schopnosť hovoriť o diele a rešpektovať tvorbu iných. Ťažiskom je proces, osobitý prejav a individuálny pokrok.

Predmet Výtvarná výchova sa v 1. ročníku na vysvedčení hodnotí slovným hodnotením.